

шинописни страници ~~издаден~~, озаглавен: "Принос към историята на селекционно-племенната работа със селско-стопанските птици в България". Същия изпратих в Института по птицевъдство, където беше рецензиран положително от ст.н.сътр. I-ва ст. Васил Чичибаба. След това с протокол от научният съвет за одобрението му беше изпратен в сп. "Животновъдство" с предложение в няколко последователни броя да бъде отпечатан. Това не бе направено, като и материала не беше ми върнат. Екземпляр от него съхранявам в личния си архив.

След завръщането си от болницата и отпуските продължих подреждането на архива на научната птицевъдна секция.

През втората половина на година завърши успешно и конкурира на колегата К.Кунев за ст.н.сътр. I-ва степен.

Много бях затруднен с изготвяне рецензията на Христо Ковачишки в конкурса му за ст.н.сътр. I-ва степен, поради слабата му научна продукция. Въпреки положителните рецензии, при избора му почти една трета от членовете на научният съвет гласуваха против. В Комисията на ВАК следващо да го доклад ^{бях} аз, а имаше вероятност да не го утвърдят. По този повод Хр.Ковачишки и В.Чичибаба идваха на среща с мен в Стара Загора, за да ме агитират за положителен доклад. Това не беше необходимо, защото аз бях обвързан с положителната си рецензия. Въпреки положителния ми доклад, повечето от членовете на комисията се изказаха против, обвинявайки ме че административно съм бил длъжен да направя положителният си доклад. При гласуването само трима гласувахме с "да", и той не беше утвърден за ст.н.сътр. I-ва степен.

През юли тържествено празнуважме "Денят на птицевъда", в присъствие на новият директор на Института по птицевъдство Александър Бончаков, назначен на 1 юли 1989 г. Д.Шарланов, на-

наскоро изписан от болницата заяви на тържеството, че по здравословни причини ще следва примера на Стефан Ножчев в неговият личен живот.

За последен път през септември и октомври проведох отбора на младите птици и формирах основните стада от всички линии и породи кокошки. Това бях вършил 35 години без прекъсване. От 16 до 18 октомври участвувах в научната конференция по проблемите на промишленото птицевъдство във Варна. От нея имам съхранена хубава снимка-спомен. Неприятности там ни създаваše лошото напиване на Д. Шарланов с мастика. Явно този човек не мисляше за живота си.

Ръководството на Института по птицевъдство ми предложи да ме пенсионира едва след изтичане мандата ми в Комисията по животновъдните и ветеринарно-медицинските науки към ВАК, през есента на 1990 година. Аз обаче отказах и по моя молба от 1 ноември 1989 година бях пенсиониран, след като на 21 септември навърших 65 години. Предоставяше ми се да ползвам кабинета си до края на 1990 година. Института по птицевъдство-Костинброд през 1990 г. отпечата пълна библиография на научните и научно-популярни публикации, книги, доклади и други мои прояви като специалист-птицевъд.

След пенсионирането си, отначало почти всеки ден ходех в ХЦП-СЗ, за да довърша подреждането на птицевъдния архив. Там подготвях и докладите си за Комисията към ВАК и няколко рецензии. Така се създава известен преходен период за постепенното ми приспособяване към живота на един пенсионер. През това време, колегите и работещите в кокошофермата с нищо не промениха отношенията си към мене.

След получаване заповедта за освобождаване от работа, представих документите си в пенсионното-Ст-Загора, за да се

определи пенсията ми. Общо имах 41 години и два дни прослужено време. Не представих само 38-те месеца военна служба, тъй като за пълна пенсия бяха необходими 32 години стаж.

През година¹³ участвувах в 6 заседания на научния съвет на Института по птицевъдство-Костинброд. На тях представих писмена оценка на докторските дисертации на колегите: Чавдар Беремски и Димитър Белоречков. На 27 декември, на годишния отчетен научен съвет направих изказване с оценка работата на Института по птицевъдство и прощално им пожелах успехи в работата.

Участвувах в 9 заседания на Комисията към ВАК, като на две от тях бях докладчик. Заседанията се провеждаха в сградата на Висшата атестационна комисия, намираща се в района на Българската академия на науките/БАН/. Накратко ~~се~~ изложа заедните на тази комисия, проведено на 10 ноември 1989 година, когато се провеждаше станалият "исторически" пленум на ЦК на БКП. От отпечатаните предварително материали и дневен ред не се предвиждаха никакви промени в ръководството на БКП. При почивките на нашето заседание, почти никога не коментирахме политическите проблеми на страната. Пазехме се от включението в Комисията по предложение на ЦК на БКП: проф. Веселин Язаров, ст.н.сътр. І-на ст. Трифон Даржонов, както и от двама ветеринари. По време на заседанието на този ден, към 12,30 часа при нас влезе една от секретарките на Комисията и ни съобщи, че по радиото съобщавали изказване на Слаю Търнски, който доста остро критикувал Тодор Живков. Прекъснахме заседанието, за да чуем краят на това изказване. От него разбрахме, че в ръководството се очакват сериозни промени. След това се върнахме и продължихме заседанието си. Към 14 часа отново влезе секретарката и ни съобщи, че Тодор Живков е сменил и на негово място избран Петър Младенов. Външно всички приеха

тази смяна за правилна, но нямаме време за коментарии. лично аз се надявах, че ще последват решителни мерки за отстраняване на трудностите в икономиката на страната, свързвани с името на Т. Живков. Новото ръководство обяви, че ще въвежда в страната "демократичният социализъм".

През тази година няколко пъти бях в птицекомбината-Плевен, по повод изграждането в с. Вълчи трън на Хибриден център. При едното ми посещение, имахме среща с представителите на холандската фирма "Ебрибрид"-господата Якобс и Ван дан. С тях сключихме договор за следващата година. С К. Караджов уредих и договора с нашата секция за оказване помощ на птицекомбината за 60 хиляди лева. Това осигуряваше финансовата й издръжка. Продължих и взаимоотношенията си с катедра "Птицевъдство" при ВИЗВМ-СЗ.

През година ¹⁹⁸⁹ ми бяха отпечатани: а/-Научно-популарната брошюра "Отглеждане на пилета и пилета-бройлери в личното стопанство", ДИ "Земиздат", С. 1989г; б/- Пет броя статии в том III на Селско-стопанска енциклопедия, изд. на БАН, а именно: 1/-"Стара загорска червена кокошка", 2/-"Черната шуменска кокошка", 3/-"Хибриден център"; 4/-"Яйца птичи" и 5/-"Яйценосна година".

Бях рецензент на Герги Исаев в конкурса му за ст.н.сътр. I-ва степен.

Тази 1989 година беше последната от служебната и научната ми кариера. Тя беше доста усложнена от операцията на простата ми жлеза. През тази година навърших 65 години и навлязох в старческата си възраст. Доста от моите връстници и приятели не можаха да я доживеят. Приключвах с творческата част на живота си. Нямах сериозни провали, от които да се срамувам. Считах че съм успял да живея, честно и почтенно. Сега следващо да бъда такъв и като пенсионер, като помагам предимно на съмейството.

Необходимо е да посоча и големите заслуги на съпругата ми, поела достойно трудностите на съвместния ни живот и особено грижите за семейството ни. С това тя вложи и своят дял в израстването ми като специалист-птицевъд. Дано като пенсионери помагайки си взаимно, да завършим достойно жизненият си път.

Новата 1990 година посрещнахме и двамата като пенсионери спазвайки семейните традиции. Пожелахме на близките си успешни като нас да достигнат пенсионна възраст, а те от своя страна да живеят още толкова, колкото е трудовият ни стаж. Пред всички заявихме, че се надяваме да видим поне и трите си внука като войници. Синът ни Марин, посочи за пример баба си Зюмбюлка, която при трудов стаж 29 години, живя като пенсионерка 38 години.

В началото на тази година, почти всеки ден ходех в ХИП-С³³ където в кабинета си довърших подреждането на птицевъденят архив. Отчислих се от ППО на БКП в XII и се зачислих в тази на квартала. Получих и известието за определената ми пенсия. Мечо щях да получавам 364 лева / 344 лева за прослужено време и 20 лева, като ветеран от войната/. Пенсията на Милка за 32 години прослужено време беше 148 лева. При тогавашните цени, тези пенсии ни осигурява добри старини.

На 18 януари получих първите си пенсии, които заедно с полагащите се три заплати при пенсионирането, бяха тогава дос та голяма сума. След консултации с Милка, решихме да организираме в столовата на НИГО прощална вечеря за всички с които съм работил през последните години. Присъствуваха над 120 души, заедно с няколко птицевъди-пенсионери. Поканени бяха и някои колеги от НИГО. Присъствуваха и членовете на цялата ми фамилия/синове, снахи и внучи/. Всичко беше много добре организирано от синовете ми в домакинката на стола Иванка Чобанова

Имаште привържения, много подаръци, музика, танци и народни хора. ^{20т}
Аз произнесох прощално слово. Благодарих на всички, с които
бях работил и с тяхна помощ израстнал като специалист - птице-
въд. Накрая завърших с думите: "Дано със своята дейност като
специалист и ръководител, грешките и слабостите които съм до-
пушкал, да са били по-малко от положителните неща, които съм
извършил? Дано оценката на всеки от Вас за мен да е повече
добра, отколкото лоша? Дано по-често си спомняте за мен с добре-
рите ми дяла, а по-рядко с лошите такива?". Бях приятно из-
~~нададен~~ от приветствията на колегите от НИГО. Нали при тях рабо-
тих 25 години. С Милка направихме преценката на това тържест-
во, че си заслужава направени разходи от 1000 лева.

В началото на май приключих с подреждане на птицевъдният
архив и книговодство. Соргирах всичко в 8 отделни папки, из-
готвих протокол с описи към него и посетих Н.Бачев, за да го
прегледа и приеме. Той отказа да го приеме, като ми препоръчва
да го предам на младата колежка Златка Бозева. Тя намаше таки
ва задължения, затова й предадох само по един екземпляр от
описите и целият архив без да подписва протоколите. Това на-
прави едва през 1993 година колежката Вълкана Ян.Тодорова,
като завеждащ Лабораторията, заместила пенсионирания се Н.Ба-
чев. В мен останаха по един екземпляр от описите и подписания
протокол.

Личната ми картотека, с около 5 хиляди картончета със за-
главия на книги, научни и научно-популярни публикации и статии
с кратки анотации към тях, както и част от личната ми лите-
тура подарих на колежката Златка Бозева.

След това започнах все по-рядко да посещавам кабинето си
в кокошофермата. Не се разделих само с книгата-дневник, започ-
ната от Иван Я. Габаков и продължена от мене, както и с по цен-

ната ми птицевъдна литература.

При една от командировките до София, заедно с Милка водих ме малкият Маринчо на медицинска консултация за заекването.

Три пъти бях за по няколко дни в птицекомбината гр. Плевен във връзка изграждането на ХЦ в с. Вълчи трън. Имахме среща и представители на фирмата "Еврибрид". На посещение бяха генералният й директор Билиет, заедно с Якубсон. При една от посещенията ми К. Караджов ми предложи да ме назначи за директор на новостроеннят се ХЦ и се преместя временно да живея в Плевен.

Отказах, поради недоброто си здраве.

През юли 1990 година, ми изтече мандата в комисията по животновъдените и ветеринарно-медицинските науки към ВАК. Сам прекратих участието си в научния съвет към ИЖ-Костинброд и тоя на Института по птицевъдство, както и като член на Общото събрание на ССА. По този начин считах, че по-лесно ще се приспособя към пенсионерството.

Така от август 1990 година, почти напълно преустанових активното си участие и дейност като специалист-птицевъд. Как обаче ще се справям през последният етап от живота си, като пенсионер, само съпругата ми и най-близките в семейството ми след време ще могат да преценят.

XVI - ПЕНСИОНЕР.

/ От юли 1990 г. до 2005 вкл./

Реално бях пенсионер от 1.XI.1989 г., но действително се почувствувах такъв едва от месец юли 1990 година. Вниманието ми беше вече насочено към проблемите на семейството. Занимавах се предимно с внуките и обработката на парцела в с. Малка Веряя. Не обичах да посещавам кафенета, да се разхождам по улиците из града или да дремя из парковете му.

На парцела направих сам калдъръмена пътека до входа на бараката. Със закупени одноцолови тръби и стоманена тел, подпомогнат от сватанака Запрян и двамата сина, направихме чардак за лозите-асми пред бараката. Марин свърза с кабели електромотора на водната помпа с таблото за включване в бараката и вече водехме с нея вода за поливане. При нужда поливахме засадените площи и осигурихме получаването на много добра реколта. При направени разходи през годината общо за около 400 лева, приходите от реколтата бяха за около 2000 лева. Споменах вече, че си водех подреден дневник за парцела.

Освен със съседите, споменатите вече професори, установих близки връзки и с Коста Райков. Той беше от с. Ковачево и работил с баща си като коларо-железар в Раднево. Съпругата му Янка, по майка произхождаше от с. Гирсово/Хрън/, като някогашният ни съсед Теню Желязков й беше вуйчо. Бай Коста обработваше парцела, собственост на зет му Иван Бозев, бивш секретар на ОК на БКП-СЗ.

До края на 1990 г. с Милка обработвахме и 200 квадратни метра в племенната кокошоферма, от които получихме продукция за около 200 лева.

На 1 и 2 юли с Милка бяхме в София, за да присъствуваме на срещата с петте семейства на колегите агрономи в дома на Иван Диков. Всички бяха на тази среща, въпреки прекараната тежка операция от Васил Грозев. Прекарахме много забавно, като си пожелахме да сме живи и здрави и бъдем всички и на четвъртата среща в Русе. Докато бяхме в София, с Милка посетихме семейството на Марин Камбуров.

През август се наложи Милка, заедно с внука Маринчо да ходи до гр. Враца и гр. Павликени на препоръчани лечители срещу неговото заекване. От тази есен той беше вече в I-ви клас, а Милко навърши 5 години. Двамата, два пъти седмично посещава школата за изучава английски език. Внукът Стефко беше вече в VII-ми клас.

От тази есен, синът ми Марин, след сериозни противоречия, както вече посочих с един преподавател, неоправдано напусна МЕЛ гр. Варна. Той проявяваше някои мои качества. Големият ми син Васил, продължаваше да работи като монтьор в завод "Червено знаме".

През тази 1990 година, развитието на политическите събития в страната след смяната на Т. Живков, предизвикваха моите основателни съмнения в правилната им насоченост. Въпреки спечелените избори от преименуваната в БСП наша партия, правителството на Андрей Луканов започна целенасочено да руши създаденото след 9-ти септември 1944 година, а след приемането на новата конституция да въвежда "пазарната икономика" и да възстановява капиталистическите порядки. Най-много ме смущаваше, че най-активните в тези действия бяха главно висшите партийни и правителственни кадри. Хранех надежди, че това ще бъде преодоляно и ограничено. Та нали още съществуваше Варшавският договор, СИВ и СССР?

При раздялата си през лятото с техническият птицевъден персонал ~~и~~ ^{на} мах разговор по тези промени, като им посочих моят пример като ръководител и специалист, член на БКП. Те обе~~ди~~ми отговориха, че съм бил от рядките изключения. Относно капитализма в западните страни, от който те очакваха за себе си по-сокизаплати и по-добро бъдеще се наложи да им обяснявам, че ние по-старите помним добре капитализма и монархо-фашизма у нас. Познавах добре и сегашния съвременен капитализъм от пощенията си във Франция, Германия и Испания. Обясних им, че възстановяване капиталистическите порядки у нас ще доведе до бързото забогатяване на ограничен кръг хора, за смятка обединяването на останалите, както и възникването на голяма безработица. Здравеопазването, образоването/средно и висше/, както и почивното дяло и другите социални придобивки ще станат постепенно напълно платени. Помня, като дете на учителско семейство, колко бедно сме живели. Като гимназист, три лета ходех да работя на "Ремиза" в Стара Загора. Накрая им казах: "Момичета, дано не съм прав в мрачните си прогнози, а Вашите надежди при демокрацията и "пазарната икономика" оправдани? Защото, ако аз се оказа прав, след няколко години, особено зле ще бъдем, не само ние като пенсионери, но и Вие обикновенните служители и работници. Такова бъдеще ще очаква вашите деца и внучци. Дано, дано не съм прав?"

През тази година, коллежката Вълката Ян. Тодорова стана социал-демократ и се включи в дейността на Съюза на демократичните сили/СДС/. Като такава беше избрана за депутат във Велкото народно събрание. Беше включена в ръководството на партията на Петър Дертлиев. Колегата Куню Йовчев Кунев, след известни колебания стана член на БЗНС- "Никола Петков". На мен обясни, че го прави заради ^{тър}пресираният баща - земеделец.

на ~~вс~~ пругата си. Колегата Никола Д.Бачев, изненадващо за мен остана, както заявяваше публично "праволинеен комунист" и държеше да се обръща към него с "другарю". Колегата Димитър Делев Шарланов, като секретар на ППО на БКП, след преименуването й в БСП на събрание пред всички си изважда и скъсва партийната членска книжка, заявявайки: "Не мога да членувам в ~~пр~~тията, която така подло ме измами!"

Повечето от членовете на БКП в ХИИ-СЗ, останаха да членуват и в БСП. Сега си спомням думите на безпартийния агроном в НИГО, Димитър Илчев, при среща тогава с него. "Сега Ножчев, за всички ще стане ясно, кои от Вас са били истински "комунисти"? Напускат Ви всички "бояджии"."

По подобен начин се развиха събитията и в нашата квартална партийна организация. От 70 души нейни членове, само 2 души гласуваха против преименуването на БКП в БСП. Създадоха се ППО по "интереси" и по този начин младите, които работеха отидоха в ~~тях~~, а ние предимно пенсионерите останахме в организацията по кварталите. Например снажата Дора се прехвърли към организацията на енергетиците. Под мое давление, синът ми Марин остана в кварталната организация. Самият аз, се старах да участвувам доста активно в кварталната организация.

Бях застъпник на БСП при изборите за Велико народно събрание. Хората още ни вярваха и спечелихме изборите. Бях отговорник и на 9 души партийни членове, живеещи в нашият блок.

Въпреки большинството на БСП във ВНС, провакиран от СДС, президента Петър Младенов ~~се~~ даде оставката. С подкрепата на ~~БСП~~, ВНС избра за президент Желю Желев. В края на годината СДС организира кампания за сваляне и правителството на Андрей Луканов. По този повод на събрания на нашата ППО заяви следното: "Както се развиват нещата, скоро БСП може да стане

опозиционна партия. Дано не се стигне до положението, да преминем и към нелегална дейност!"

По средата на годината, от Института по птицевъдство беше отпечатана пълна библиография на научната ми дейност. Не беше добре редактирана, но им благодарих.

Новата 1991 година посрещнахме, както всяка година. Въпреки започналата инфлация, семейството ни беше още икономически добре. По Коледните и Новогодишни празници трапезата ни беше богата. На 1 януари бяхме отново събрани на обед у нас цялата фамилия Ножчеви. Внуките ми беха вече големи. Стефанко навърши 12, Маринчо 8, а Милко 6 години. Последният от есента щеше да бъде в I-ви клас. Синовете и снахите работеха, а нашият пенсии задоволителни.

На 21 януари почина бившият директор на птицекомбината в Стара Загора - Любо Илиев. Неговото име доста често споменавам в "Очерка". Бяхме много добри приятели. За него аз бях "Ножчето", а той за мене "бати Любо". Много тежко понасяше промените след 10.XI.1989 година. Почувствал краят си, той поръчва на съпрутата си, да ме помоли аз да произнеса надгробно то му слово. Трогнат от това му желание, аз приех. В прощалното си слово, ~~и~~ посочих преди всичко заслугите му по изграждането на един от първите птицекомбинати в страната. Разделих се с един от най-добрите си птицевъдни приятели.

През месец март изненадващо за нас с Милка, синът ни Марин напусна работата си в завод "Берое" и се премести на работа в Пощата. Преди това същото бяха направили и колегите му от същият завод: Митю и Стоян. Не му поискахме обяснение, защото знаехме, че той винаги добре обмисля действията си.

По-късно се оказа, че е имал основателна причина, която не ни казва, за да не ни тревожи.

Предимно в почивните дни с Милка и внуките често бяхме на парцела в с.М.Веря. Стефко рядко идваше с нас. Понякога с тримата внучки организирах походи до Казлера или село Дъбрава. Посещавахме и футболните мачове на ФК "Берое". През лятото с "Москвича" и "Трабанта", често посещавахме и Старозагорски-та бани. Марин със снахата и внуките ходеха на откритият плувен басейн, а ние с Милка се къпехме в минералната баня. През останалото време, с внуките всяка неделя се къпехме в "Живкината" квартална баня.

През есенно-зимният сезон, почти всяка събота или неделя със братовчедката Мера и съпруга ѝ Петко си правехме разменни гостувания. Преди правехме такива и с кумовете Тенко и Иччето, но тази година отидаха да зимуват в София. Правехме си малки почерки и играехме белот. Започна да ме посещава и брат ми Жоро, но ние отбяхвахме да ходим у тях, заради съпругата му, която не можех да понасям. След операцията на гърлото, брат ми по-малко употребяваше алкохол. Престоя във военна болница и заради исхемичното си сърдце. Принудисе да напусне портиерството в ДОСО-СЗ. Много обичаше да се забавлява с нашите внучки и те го обичаха. Обикновенно повечето от времето си прекарваше по пейките в Градската градина, близо до жилището си.

Повечето от времето си от март до ноември, ние с Милка прекарвашме на парцела в с.М.Веря. Продължавах да водя книга-дневник за провежданите мероприятия на парцела и получаваната продукция. По този начин оползотворях и осмислях времето си. При разходи около 100 лева, получихме продукция за 6,456 лева. Тази година засадихме и първите три ябълки.

От мястото в племенната кокошоферма получихме продукция за около 790 лева.

С получената продукция направихме много компоти, сиропи, сладка, консерви, пюре и други, като част от тях дадохме и на семейството на Васко. Отделно през годината, съм носил с котфичериши и грозде на братовчедката Мера и кумовете.

През свободното си време започнах да проучвам миналото на фамилията Ножчеви, главно на баща ми и дядо ми.

В Ремонтната работилница на НИГО, със разрешение на инж. Атанасов, синът ми Васил с помощта на Добри Иванов смени сегментите на буталата на моят "Москвич". Напоследък Васко често го ползваше.

На 1 и 2 юни проведохме четвъртата среща с колегите агрономи. Поради смъртта на колегата Васил Грозев през февруари, на чието погребение ходихме с колегата Ив. Славков, срещата се проведе в гр. Мездра в дома на Цеко Христов. Присъствува и съпругата на Грозев. Операцията на Грозев от язва, се оказа злокачествен рак. При пътуването за гр. Мездра, в София с Милка нощувахме в кумовете/д-р Симеонови/. До късно вечерта при нас у тях дойде и Марин Камбуров. На 27 ноември с Милка отново бяхме в София, като аз участвах в Учредителния конгрес на Съюза на птицевъдите в България, който се проведе в МЗХП. Двама с Димитър Балъзов, макар и пенсионери бяхме в деловият президиум. Присъствува и зам. Министър Георги Танев, а събранието ръководи Васил Чичибаба, зам. Председател на ССА.

Аз направих изказване за задачите на Съюза при новата обстановка в страната. За председател на създаденият Съюз беше избран колегата Борис Стоименов, възпитаник на нашата ста-розагорска научна птицевъдна секция. Решение беше и издаването от новоуреденият Съюз на списание "Птицевъдство" от 1992 година.

По искане на Центъра за научно-техническа информация

към ССА, в ограничен обем от 48 печатни страници написах кратък наръчник за отглеждане птиците в личното стопанство. За него получих хонорар от 200 лева.

Тази есен в града, случайно срещнах агронома Панайот Манолов. Пенсионер като мене, той бил сътрудник на седмичният вестник "ВИК", издаван от ОКС-гр. Стара Загора. Главен редактор му беше литературният критик и поет Таню Клисурев. Манолов ме заведе при него в редакцията на вестника и ме убеди да напиша няколко статии по птицевъдство. До края на годината бяха отпечатани статиите: а/-"Отглеждане и хранене на кокошките-носачки през зимата" и б/-"Изисквания към помещениета за отглеждане на пилета и кокошки".

След оставката на правителството на Андрей Луканов, въпреки мнозинството на БСП в ВНС, беше избрано коалиционно правителство начело с Димитър Попов. Икономическото положение в страната обаче продължаваше да се влошава. Ликвидирани бяха: Държавният планов комитет и Комитета за държавен контрол, с цел свободно да се развива "пазарната" икономика. Заедно с нея се развили още повече инфлацията, отразила се на платежоспособността на населението и особено на пенсионерите. Призыва на Дим. Попов: "За Бога, хора не купувайте?", не ограничи инфлацията. Обратно хората с повече пари, започнаха масово да се запасяват със стоки, с което още повече се стимулираше инфлацията.

От април 1991 година се наложи да си водя дневник на всекидневните разходи, за да ни стигнат парите до следващата пенсия. Направеното им увеличение ще покриващо една трета от увеличените цени, особено на хранителните продукти. Например един хляб "Добруджа" от 0,25 лв през 1989 г, през април 1991 г достигна 1,20 лева, а през декември 2,45 лева. Олио-

то от 0,70 лева литъра, съответно на 6,00 и 12,00 лева, а салама от 3,50 лева за килограм, съответно на 21,00 и 30,00 лева.

На 1 юли преустанови съществуването си и Варшавският договор, а след него и СИВ, довело до разпадането на Социалистическият лагер. Обясненията направени от ръководството на БСП, не се приемаха за основателни от партийните членове.

Независимо от потиснатото настроение, на 1 август с Милка бяхме с автобуси на бръх Бузлуджа, по случай 100-годишнината от създаването на Социалистическата партия в България. На тази дата през 1922 година, на този връх са празнували свадбата си родителите ми, а през 1938 година за пръв път бях на ~~този~~ ^{него} връх.

По-късно туристическите ми походи из Стара планина винаги започваха от връх Бузлуджа.

В края на месец август ВНС прие Новата Конституция, като само 39 депутати гласуваха против нея. През октомври бяха проведени нови парламентарни избори за 36-то народно събрание, заедно с избирането на кметове и общински съветници. БСП имаше най-много избрани народни представители, но нямаше самостоятелно мнозинство пред останалите партии/земеделци, социал-демократи, СДС и ДПС/. За кмет на Стара Загора беше избран инженер АН. Аронов от СДС.

През ноември всички партии, без БСП избраха правителство то на Филип Димитров от СДС. Като министър от старото правителство, Иван Костов беше включен в новото, като министър на финансите. През декември се провеждаха президенческите избори и Желю Желев беше избран за президент, а Блага Димитрова за вице-президент. Кандидатите на БСП: Велко Вълканов и Румен Воденичаров с малка разлика не бяха избрани. Така БСП ~~остана~~ извън управлението на страната.

На годишното събрание на ППО на БСП в квартала, бях избран в Партийното бюро.

~~Пътувайки с Милка с автобуса за с. М. Верей, от колорите~~

Пътувайки с Милка с автобуса за с.М.Веря, от колегите-птичари работещи във ВУЗ-а научихме, че внесените през 1988 година от Канада ^{пуйки} заболели от Тифус. Заразата била пренесена и в някои групи кокошки. От ХЦП-СЗ потърсиха моята помощ, за да организираме одравяването им. Съвместно с д-р П.Петков, след няколко изследвания отделихме в кафезни батерии 700 напълно здрави кокошки ^{ри} и изолирахме в бившият свинарник. По подобен начин отделихме в пуйкофермата и 2000 здрави пуйки. Останалите птици ликвидирахме и поведохме основно почистване и дезинфекция на помещениета и дворовете на двете птицеферми. Едва от пролетта на 1992 г възпроизведохме и настанихме в тях напълно здрави птици. Всичко това утвърди у мен убеждението, че колегите бяха неподгответени да се справят ^{при} с трудни ситуации в птицефермите. Това сериозно ме разревожи за бъдещето на племенните ни птицеферми.

Обстановката във семейството ми през годината беше сравнително добра и спокойна.

Нова 1992 година успяхме да посрещнем добре, спазвайки традициите, въпреки затруднената икономическа обстановка в страната. Маринчо навърши 9, а Милка 7 години, като и двамата учеха в училище "П.Р.Славейков". Продължаваха да посещават и школата за изучаване английски език. Маринчо проявяваваше музикални наклонности и беше включен в курс по пиано/йоника/. Стефко беше на 13 години и все по-рядко идваше у нас. Синът ми Марин, освен редовната си работа в Пощата, започна допълнително такава в къщи. С направената от него машина за навиване електрически бубни, в съдружие със съученика си Насъо организираха износа им за чужбина. През лятото обаче се отказаха. С колегата си Стоян от Пощата, започнаха да ремонтират електронни игри и изработват нови по поръчка. Тази година си купи компютър и започна да ремонтира и компютри. Въобще той се оказа човек със "златни ръце".

Търсиха го много и в частни фирми за разни ремонти на техника. Със Стоян си допадаща много^{Уте} бяха колеги още от завод "Берое". Стоян пръв се премести в пощата и после прогатира и Марин. Към пощата също от "Берое" се премести и съседът ни Димитър Желязков, също много добър приятел на Марин. Всички те се сработваха много добре и Марин беше доволен, че напусна завода.

С работата и допълнителни средства Марин не беше зле материално. Купуваше си техника и други неща. Закули си нов телевизор който поставиха в хола. Ние стояхме повече в седнливната затовани уреди да си закупим по евтин телевизор от тия, които внасяха на едро за телевизионните игри. Така имахме вече два телевизора.

През този период обаче, Правителството постави таван на пенсийте; с коте се наруши и влоши икономиката на семейството ни. Милка започна да плете на чужди хора срещу заплащане. Наложи ми се и аз да търся доходи от странична дейност. Започнах да пиша повече статии за списания и вестници. През този период ни се налагаше Милка често да пътува до Розовец и да се грижи за сляпата си майка.

Семейството на синът ми Васил също трябваше да се спрява със икономически затруднения. Снаха ми Марияна работеше като касиер на отдел "Култура" в община. Там тя не получаваше голяма заплата. Наложи се Васко да се премести на по-заплатена работа. Започна като монтажник в завод "Червено знаме". Работата му беше свързана с командировки как в страната така и в чужбина. Тази година той ходи в Румъния и Русия - Одеса.

Повече от времето си със Милка бяхме на мястото в Малка Веря. Имахми и много други задължения особено за вну-

ците. Най-доволни бяхме, когато у нас се събрахме цялата семейства, състояща се от шест мъже и три жени. Тази година проведох поход с тримата внука през Карасеврия, Аибунар да Старозагорските бани и обратно. Не повторихме, защото из гората ски така много групи от цигани.

На 9-ти май "Денят на победата", в ресторант "Лебеда" с Добри Иванов проведохме традиционната си среща. С него бяхме и на тържеството пред паметника на Съветската армия в Парка, организирано от Съюза на ветераните от войната в града. като ветеран от войната, от ППО на ВСП в квартала получих надписана книга.

Същият месец с Милка ходихме в град Първомай, където присъствувахме на свадбата на дъщерята на Петко Ярков. С него и семействето му продължавахме добрите си връзки.

На 25 май проведохме 10-та традиционна среща на завършилите през 1942 година гимназия в Стара Загора. На тази 50-годишнина се събрахме 92 души мъже и жени. От нашият VIII г/п клас присъствуваха: Ангел П. Илиев, Ангел Матев, Георги К. Михов, Милко Илиев, Никола Асенов, Стефан Ножчев, Стойко Петров, Тенко Златев, Тодор Стойчев, Тодор Милчев и Ярослав Недков. От живите не дойде само Слави Келенев, живеещ в гр. Чирпан. Прекарахме много добре, спомняйки си за ученическите години. Вечеряхме във Военният стол на ул. "Методи Кусев", срещу куверта от 40 лева. На раздяла си обещахме през 1997 г. отново да сме живи и здрави и отново да се срещнем.

На 22 и 23 август с Милка бяхме в гр. Плевен в семейството на Иван Славков, на поредната среща на колегите-агрономи. Бяхме само три семейства: Славкови, Ножчеви и Цекови и съпругата на В. Грозев. От София не дойдоха Ив. Дикови по здравословни причини.

Пътувайки за Плевен, нарочно минахме през София. Гостувахме на семейството на Тинка и Иван Желеви. Последната наскоро беше оперирана от язва. Беше последната ни среща с нея, защото след 6 месеца почина от рак. Бяхме и при Марин Камбуров, чийто съпруга Райна също беше починала наскоро. Бяхме и при братовчедката ми Желка Мандражиева, на която поднесохме подарък по случай нейната 80-годишнина. Посетихме и семейство Ив. Дикови.

В края на годината Приключихме годината с продукция от парцела в с.М.Веря и мястото в племенната кокошоферма за около 11 хиляди лева по тогавашни цени. С получените плодове и зеленчуци напълно задоволихме нуждите си, като си приготвихме много консерви, компоти, сладка, мармелади и сиропи. Водихме и семействата на братовчедките Мера и Лиляна на парцела, а с кумовете там празнувахме "9-ти септември". Понякога ни посещаваше и братовчед ми Иван Бозев. Той ми подари и едно буре, в което от тази есен, започнахме да си приготвяме вино от наше грозе. Въобще с този парцел, добре оползотворявахме времето си с Милка, като пенсионери.

През годината написах и ми бяха отпечатани във вестник "ВИК", 11 научно-популярни птицевъдни статии, и отделно 4 такива статии в списание "Птицевъдство". Общо хонорарите от всички тези статии, се равнява на две мои месечни пенсии.

Включих се и към създаденият Център към Научно-техническият съюз-СЗ, за оказване помощ на занимаващите се в района с животновъдство. Въпреки рекламата, аз имах само една платена консултация по птицевъдство. Направих опит да организирам безплатни консултации по отглеждането на домашните птици в кварталният пенсионерски клуб. Интереса беше много ограничен и се принудих да ги прекратя. Като учредител на клона на Съюза на учените в града, активно участвах в дейността му.

Пред групата учени-пенсионери изнесох лекцията: "Проблеми на птицевъдството при условията на пазарната икономика".

Въпреки обещанията на правителството на Ф. Димитров, икономика на страната продължаваше да се влошава. Затова съдействуваха приетите закони за аграрната реформа, реституцията и промените в съдебната система. Поради отрицателното отношение на правителството с външен министър Стоян Ганев и президент Ж. Желев към Русия, бяхме лишени от традиционните ни пазари в тази огромна страна. Срива в икономиката, доведе до разпадане мнозиството на СДС в Народното събрание и сваляне на правителството. Избрано беше по-умерено дясно такова начало с Любоен Беров, подкрепено и от ДПС. Независимо от това инфляцията продължи да расте, като се създадоха условия за корупция, спекула и увеличаване престъпността.

Продължих активно да участвувам в кварталната ППО на БСП убеден, че въпреки преустройството ѝ към социал-демокрацията само чрез нея ще могат да се съхранят социалните права на обикновените хора и стабилизира икономиката на страната при новите ^{варварни} условия. Бях избран за делегат на Общинската конференция на БСП, в която тогава членуваха 9 хиляди души.

И тази година с Милка ходихме на тържествата на връх Бузлуджа.

Независимо от инфляцията, семейството ни се крепеше финансово. Всички бяхме здрави и внуките ни растяха. Надявахме се разрушата в икономика да бъде преодоляна за няколко години и при капитализма семейството ни ще може да се съхрани икономически като средна класа. Познавайки капитализъма от преди 9-ти септември 1944 г., се надявах, че съвременният та-къв ще бъде по-добър и като този в Европейските страни.

И новата 1993 година успяхме да посрещнем сравнително добре, спазвайки семейните традиции. Отношенията Марин и Дора

и Васко и Марияна бяха спокойни. Това успокояваше и нас. Синовете и снажите работеха и не се нуждаеха от нашата финансова помощ. Внуките бяха вече големи, Стено на 14 години, Маринчо на 10, а Милко на 8. Стено през тази есен беше приет в Езиковата гимназия с изучаване на немски и английски език, а Маринчо и Милко освен училище посещаваха и школата за чужди езици към читалището. Всички се учиха много добре.

Лошото в домът ни започна през тази пролеет. Синът ни Марин започна да slabee. Стана доста раздразителен и понякога вечер се връщаше и пийнал. По-късно забелязвахме, че връщайки се от работа си топи краката в топла вода и пие лекарства за настинка. Оправдаваше се, че при честите командировки из района настивал. Страдаше и от фронтален синозит като мен. Споменах вече, че за разлика от брат си той не обичаша да споделя проблемите си с нас даже и сдава въсловните. Самият аз се занимавах повече с внуките, а синовете ги смятах вече достатъчно големи. Васко беше на 38 а Марин на 34 години. Даже правих бележки и на Милка да не се меси в личните им и семейни проблеми.

През април Милка забеляза, че Марин е сериозно разтревожен. При разговор той и обяснил, че един от най-добрите му приятели и колеги от завод "Берое" – Радомир е тежко болен от рак. Той беше само на 29 години. Един син в семейството и тъкмо се беше оженил. Марин смяташе, че Радомир е пострадал от работата в "Берое". Там получавали всички части на роботите от Русия от района на Чернобил. Наскоро след това Радомир почина. Сега донякъде си обяснихме и внезапното напуштане на Марин от завода, но била вече късно.

Милка продължаваше всеки месец да ходи при сляпата си майка в Розовец.

На 9-ти май "Денят на победата", спазихме традицията и с Добри Иванов бяхме на обяд в ресторант "Лебеда".

От тази година започнах по-сериозно да се ровя в миналото на фамилията Ножчеви. Свързах се с научният сътрудник Нейчо Йънев от Историческият музей в града. Чрез него успях да се снабдя с ксерокопие на ръкописните записки-спомени на дядо ми Стефан Минчев/Ножчето/, за Старозагорското въстание, съхранявани в музея. Като участник в него, след неуспеха му беше лежал в Одринският затвор. Успях да се свържа и с потомци на сестрите на баба ми Руска, неговата съпруга.

Записките не бяха завършени поради ранната му смърт. Прочитайки ги, реших и аз да напиша такива за моет живот, като ги свържа и бъдат продължение на историята на фамилията ни. Съжелявах, че баща ми с много бурен революционен живот не беше оставил подобни записи. Надявах се, че ще мога да открия нещо и за прадядо ми Минчо Ст. Ножчето, от когото идваше и фамилното ни име. Чрез моите записи, допълнени с данни за живота на баща ми и дядовците ни, можеше да се получи поучителен и интересен материал за внуките и правнуките на фамилията Ножчеви. През това лято, във връзка изпълнение на това ми намерение, с внuka Маринчо в продължение на два месеца, направих ме пълен опис на съхраняването в дома ни книги и литература.

Този опис съхранявам в два екземпляра, като е обозначено и мястото на съхранението им в жилището ни. Изненадан бях от огромният брой научно-фантастична литература и такава по електротехника и телевизионна техника притежавана от синът ми Марин. Оказа се, че не съм го познавал много добре.

През лятото снажата Дора със синовете си Маринчо и Милко беше на екскурзионно летуване из Пирин планина. Марин не беше с тях, поради влошеното си здраве. Много доволни бяха

внучетата, покорили връх Вихрен. След завръщането си обаче, Маринчо се разболя от пневмония.

Големият внук Стефко също се проявяваше като турист. Сформирана екологическа група в града, през лятото той участвува в експедиция по течението на река Тунджа от гр. Калофер до гр. Елхово. Като стар турист, аз одобрявах тези прояви на внуките си.

През тази година синът ми Васил с монтажната група на завод "Червено знаме", беше в Абу-даби в Арабският полуостров. След това със подобни задачи беше в гр. Дамаск, Сирия. Там гостува на Мустафата в гр. Алеп, който ходел да го ~~вземе~~ от Дамаск. Последния беше изпратил много подаръци за семейството, и предимно на Милка, неговата "българска" майка.

На 7 и 8 август, за втори път в нашият дом се проведе срещата на колегите - агрономи. Дойдоха обаче само семействата на Иван Славков и Цеко Христов, както и Данчето, съпругата на Васил Грозев. Въпреки пожеланията да продължим да провеждаме тези срещи, тази се оказа последната.

През годината, повечето от времето си с Милка прекарвахме на парцела в с. М. Верей. Наложи се да се снабдя с доста литература по зеленчукопроизводството и овошарството, както и по лозарството. Продължавах да водя дневника за климатичните промени, провежданите мероприятия и получаваната продукция.

Отново от НИГО превозих два камиона обгорял оборски тор, като ползвах срещу заплащане камиона на синът на Добри Иванов. И тази година реколтата беше много добра и разнасях плодове и зеленчуци с кофи на роднини и приятели. Пригответих си и над 200 буркана компоти, над 50 такива консерви, други 50 с мармелад, 70 бутилки доматен сок, 30 бутилки гроздов сок и наляхахме в бурето 80 литра вино. Всичко ползваме заедно със семейство

вото на големият ми син Васил. По тогавашни цени приходите от парцела бяха 13,700 лева, при направени разходи 560 лева. Читатът доход се равняваше на 10 мои пенсии. Мястото от 200 квадратни метра в племенната кокошоферма тази година изоставих.

През септември, съгласно новият закон и неговият параграф № 4, подадохме молби до общината в града, за да бъде определена цената на парцелите, за да ги платим чрез нея на бившите собственици. До края на годината такава оценка не беше направена.

Тази година написах 5 научно-популярни статии, от които три бяха отпечатани в списание "Птицевъдство" и една в списание "Животновъдство". Петата статия, под заглавие "Спомен за Житен клас" беше отпечатана в вестник "ВИК", брой 18. В нея описвах накратко живота и дейността на баща си, като кооперативен деятел.

През второто полугодие, окончателно рещих да започна да пиша автобиографическият си очерк, който ако успея да редактирам добре, допусках че може да представлява интерес не само за фамилията Ножчеви. Надеждата ми се базирала, че бях потомък на двама дейци на Старозагорския революционен комитет от 1875 година: Минчо Ст. Ножчето и Стефан Минчев. Тяхният внук и син Васил Ст. Ножчетел, беше деец на социалистическата и комунистическата партия и известен кооперативен деятел в града.

Самият аз, израстнал в това учителско семейство имах също до та интересно минало, не само като пиротехник, участник във войната, заедно с баща си, но и като специалист-птицевъд. Въпреки че сега понасях разочарованието от разрухата на нашето промишлено птицевъдство.

Рещих да назовава ^а Очерка си: "Един обикновен живот в необикновенно време". Разделих съдържанието му на 16 раздела, според

различните етапи в живота ми и направих план с оглед за 2-3 години да напиша поне първата му редакция. Получилите се усложнения в живота ми обаче удължиха тези срокове и се отразиха на качеството на написаното. При ~~написането~~^{това} установих, че писането на "Очерка" се оказа доста по-сложно и трудно, отколкото написването досега на над 200 научни труда, научно-популярни статии и книги. Вероятно и напредналата ми възраст даваше своето отражение.

И тази година участвах във всички сбирки на групата пенсионери-учени, членове на Съюза на учените в града. Ръководител на групата беше Димитър Николов, бивш директор на Историческият музей в гр. Стара Загора, а секретар д-р Сумръ^в, бивш учен от Райнният ветеринарен институт в града. И двамата ми бяха близки приятели от преди пенсионирането ни. През седател на СУБ-СЗ, тогава беше Митко Гогошев, от Астрономическата обсерватория в града. С него бяхме близки от времето когато беше жив чичо ми академик Никола Бонев.

От месец септември бях избран на годишното събрание на Съюза на ветераните от войните за член на Общинското ръководство. Заместих заболелията мой колега и приятел агронома Йордан Нейков, а ме препоръчах съученика ми и състудент Ди-
мо Генчев.

През същия месец няколко дни ми гостува от София, Марин П. Камбуров. С него посетихме в града старите "Мамаджии", съби-
рали се като студенти в Централната нибрълога на ул. "Ген.
Паренсов" № 29, а именно: Христо Зах. Жеков /Рикито/, Васил К.
Георгиев /Боба/ и Стоян Ат. Симеонов /Тарапонти/. Водих Камбу-
ров на Старозагорските бани и на парцела в с. М. Верея. Накрая
го изпратих за София с два кашона грозде и зеленчуци. Беше
вече сам и заслужаваше това внимание.

Продължих връзките си с ХПСЗ. От есента на 1992 г Н. Бачев беше също пенсионер и го замести колежката Вълкана Я. Тодорова. Тя често ме търсеше за съвети по стабилизиране здравословното състояние на двете племенни птицеферми/кокошки и пуйки/. Тя подписа и протоколите с описите за архива и научната литература на научната секция, което при пенсионирането ми Н.Бачев отказа да направи. Заедно с нея и колегата К.Куне разработихме мероприятия за окончателното оздравяване на птичите стада.

През тази пролет почина колегата Димитър Д.Шарланов. От есента на 1992 година той беше в едногодишен отпуск по болест. В "Очерка" често споменавах за сложните ми отношения с него. Месец преди да почине, бяхме заедно на сбирка в СУБ-СЗ

След това заедно отидохме до спирката да чакаме автобуса.

Докато чакахме, изненадващо започна да ме моли, да му прости неприятностите, които ми е създавал по време на съвместната ни над 25 години работа. Откровенно признаваше своята вина, дължаща се на неговата "простотия" и недостатъчно възпитание

Отговорих му, че на всичко съм турил "пепел" и е забравено.

Той ми отвърна с едно "благодаря" и след като пътувахме заедно с автобуса се разделихме. На погребението му бяхме всички колеги и техническият персонал от ХПСЗ. Замина си на 73 години, в резултат от нередовният си живот.

Въпреки провежданите организационни и ветеринарни мероприятия, оздравяването на птичите стада напредваше бавно и аз започнах да се страхувам, че създадено за 40 години от птиците въдният колектив може да бъде ликвидирано. По същото време почти безконтролно у нас се внасяха хибридни птици от чужбина, което струваше на държавата доста валута.

С външни заеми правителството на Любен Беров успя да на-